

Лист излази према потреби

Рукописи, претплата и све што се тиче листа, упућује се на адресу: „Glas Tzernogortza“ Neuilly-s-Seine, 9, rue Ancelle.

Рукописи се невраћају. Неплаћена писма се не пријају.

Цијена је листу за Француску: на годину 6 франка, на пола године 3 франка, а за све остале земље: на годину 12 фр., на пола године 6 фр. Поједино број 10 сантима.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DU MONTÉNÉGRIN

Journal officiel du Royaume de Monténégro

“GLAS TZERNOGORTZA”

(La Voix du Monténégro)

paraissant actuellement à Neuilly-sur-Seine, suivant les exigences du service.

On s'abonne au bureau du journal:

9, Rue Ancelle, Neuilly-s-Seine

Prix de l'abonnement pour la France

un an : 6 fr. — six mois : 3 fr.

Pour l'Étranger : un an : 12 fr. — six mois : 6 fr.

Огласи се плаћају:

Први пут, за сваку ријеч или број, петит-словима, по 10 сантима: (за огласе, из истих слова, мање од 50 ријечи, плаћа се 2 франка). — За свако понављање огласа плаћа се половина те цијене.

За ријечи, шаре или празнине, које заузимају простор једнога, двају или више петитних редова, плаћа се према том колики простор заузимају: сваки запремљени ред рачуна се као 8 ријечи.

СЛУЖБЕНИ ДИО

Кр. Цр. Мин. Правде
Број 95
Неји, 19. јуна 1917.

РАСПИС

По 81, 82. и 83. броју „Cetinjskih Novina“ од 24., 27., и 31. маја о. г., која објављује ц. и кр. аустро-угарско војно гувернерство у Црној Гори на Цетињу, констатујем да поједини црногорски поданици који се налазе у иностранству, нарочито у Швајцарској, мисле да могу одржавати правне односе са аустро-угарским окупаторским властима у Црној Гори.

Скрећем најозбиљнију пажњу нашим поданицима у иностранству на то, да су односи, ма које било природе, са непријатељским властима недозвољени и да ће се казнити у толико више у колико се буду могли сматрати као фаворизирање појединаца од стране окупаторске власти.

Краљ. Министарство Правде од сада ће поједине овакве случајеве који му дођу до знања, саопштавати савезничкој надлежној власти са захтјевом да се поступи према постојећим законима против оних који се буду огријешили о овај распис.

Министар Правде,
Заступник Министра Просвјете,
Вељко Милићевић

Кр. Цр. Мин. Уп. Послова
Број 1387
Неји, 18. јуна (1. јула) 1917.

ОБЈАВА

Сви црногорски држављани који живе у мјестима гдје постоје кр. црногорски консулати или повјереници кр. Владе, имају се са својим молбама за помоћ обраћати кр. Влади преко поменутих надлежних, који ће односе молбенице спроводити кр. Министарству Унутрашњих Послова са својим образложеним мишљењем.

Непосредно послане молбе неће се узимати у обзир.

Министар Унутрашњих Послова
Н. Хајдуковић

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Приликом предавања акредитивних писам, Њ. Е. Господин Иславин изрекао је овај говор:

Sire,

J'ai l'honneur de présenter les lettres de créance par lesquelles le Gouvernement Provisoire m'accrédite en qualité d'Envoyé Extraordinaire et de Ministre Plénipotentiaire auprès de Votre Majesté.

Les principes, dont le Gouvernement Provisoire est résolu de s'inspirer en politique sont déjà connus au Gouvernement Royal par la dernière déclaration du Gouvernement Provisoire.

A cette occasion, je crois devoir observer que toute action tendant à resserrer les liens unissant les Monténégrins à leurs congénères Serbes sera hautement appréciée par la Russie. De mon côté, je serai toujours heureux de pouvoir contribuer à cette grande œuvre d'entente fraternelle.

Његово Величанство Краљ Господар одговорно је:

Monsieur le Ministre,

C'est avec satisfaction que Je reçois de Vos mains les lettres de créance par lesquelles le Gouvernement Provisoire Russe Vous accrédite en qualité d'Envoyé Extraordinaire et de Ministre Plénipotentiaire auprès de Moi.

Nous avons pris connaissance des principes dont s'inspire en politique le Gouvernement Provisoire, dans la dernière déclaration que celui-ci a faite et que Vous avez été autorisé à communiquer à Mon Gouvernement.

Je prends note avec plaisir de ce que Vous me dites sur les vues du Gouvernement Provisoire en ce qui concerne nos rapports avec nos frères serbes, et j'espère que la puissante Russie nous guidera les uns et les autres par ses conseils maternels. Je compte sur Vous pour contribuer à cette grande œuvre d'entente.

Говор Њ. Е. Господина Иславина у српском преводу гласи:

Величанство, Част ми је подијелити акредитивна писма којима ме Привремена Влада акредитије у својојству Извонредног Посланника и Пунномоћног Министра код Мене.

Начела на која се Привремена Влада одлучила да се њима надахнује у политици, већ су позната Краљевској Влади по потпуној изјави Привремене Владе.

Овом приликом, мислим да сам дужан додати да ће свака акција која иде за тим да се риније мјешовита везе које спајају Црногорце са њиховим сретним савезницима, бити високо цијењена од стране Русије. С моје стране, бићу вазда срећан да узможем допринијети томе великом дјелу братског споразума.

Одговор Његова Величанства Краља Господара:

Gосподине Министре,

Са задовољством примам из ваших руку акредитивна писма којима вас Руска Привремена Влада акредитије у својојству Извонредног Посланника и Пунномоћног Министра код Мене.

Узели смо на знање начела којима се надахнује у политици Привремена Влада у потпуној изјави коју је она дала и коју сте, по овлашћењу, саопштили Мојој Влади.

Примам к знању са уживањем што Ми кажете о погледима Привремене Владе односно наших веза са нашом српском браћом, и ја се наддам да ће нас — једне и друге — моћна Русија водити својим материјским саветима. Рачунам на вас да допринесите томе великом дјелу споразума.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ

— Његово Величанство Краљ Господар са Њ. Кр. В. Књагиницом Вером присуствовао је 17. (30. јуна) предавању које је у корист румунскога Црвеног Крста приредила кнегиња Гика. Госпођица Елена Вакареску држала је говор из историје румунског краљевства.

— Приликом рођендана Њ. Кр. В. Престолонаследника Данила чланови краљевске Владе и чиновништво честитали су ушисивањем у књигу.

ВИЈЕСТИ И НОВОСТИ

„За Црну Гору“. На глас о тешикој биједи и глади у Црној Гори, образовао се, почетком мјесеца маја, приватном иницијативом неколицине наших грађана, избјеглих из отаџбине, Одбор избјеглица из Црне Горе. Сврха је овом удружењу да свимасредствима поради око тога да се невољнима на дому што брже притече у помоћ и олакшава тешко данашње стање у домовини. Одбор, који сачињавају махом људи приватних професија — народни посланици, адвокати, трговци, приватни чиновници — има четрнаест чланова. Сједиште је одбору у Паризу.

Одбор је 18. маја упутио свијем угледним људима, пријатељима наше земље и хуманитарима установа америчког, француског, италијанског језику под натписом **За Црну Гору**. У том апелу је најјаче изложено биједно стање у отаџбини, а за тим се упућује молба племенитим људима да се заузму о које ствари да би се могло притећи у помоћ невољнима који су данас у невољи. Одбор апелује у име правде и хуманости, у име хришћанског милосрђа, да што се брже може самохраним мајкама и нејачи црногорској.

Имали смо већ прилике на овом мјесту изложити претешко стање које је од пролетос завладало у отаџбини; жалимо што нам простор листа не допушта да апел донесемо у цјелини. Рад и труд овог Одбора заслужује пажњу у толико више, што је Одбор створен приватном иницијативом; његов рад иде за тим да се у овом правцу допуни рад службених кругова који су стално водили и воде озбиљну брину како о невољнима у земљи, тако и о невољнима који се налазе ван земље.

Председник је одбору г. Косто М. Лучић, члан управног одбора Народне Банке на Цетињу и директор осигуравајућег друштва „Россиа“ за Црну Гору. — Адреса је одбору: Comité de Réfugiés Monténégrins. — Neuilly sur Seine, Rue Montrosier 14.

Из отаџбине. Зна се, да је у многим крајевима Црне Горе биједа и глад, као и то, да су се услед тога појавиле и болести, и да је до сада био и знатан број смртних случаја. Али сада се из службених извора војне управе у Црној Гори сазнаје, да у отаџбини владају и заразне болести. Из службеног комуникација види се, да је од 1.—10. овог мјесеца било у околини Цетиња 9 случајева пјегавог тифуса, и то: 6 случаја на Цетињу, 2 у Чеву, и 1 у Дољу, (од којих је један болесник у Чеву умро), а да је било 7 случаја обољелих од трбушног тифуса у Теклићима. Поред тога, на Цетињу се појавила и дифтерија.

Поменути службени комунике не говори о заразним болестима у другим крајевима наше отаџбине, а што се он ограничио само на Цетиње и на најближу околину, не значи да заразних болести у другим мјестима нема, већ напротив, да се нарочито иде на то да се право стање прикрије.

Гувернер на Цетињу. „Neues Wiener Tageblatt“ јавља, да је за гувернера Црне Горе постављен гроф Клам-Мартиниц, досадашњи предсједник аустријске владе. Сједиште гувернијево биће на Цетињу.

Промјена у влади краљевине Србије. Како су три члана министарског савјета поднијели оставку, Љубомир Давидовић, Милорад Драшковић и Др Воислав Маринковић, то је и цијела влада поднијела оставку. Насљедник Александар, пошто се о политичком стању посавјетовао с предсједником Народне Скупштине, примио је оставке и повјерио састав новог кабинета поново Николи П. Пашићу.

Нову владу сачињавају: Никола П. Пашић, министар предсједник и министар спољних послова; Стојан Протић, потпредсједник министарског савјета и министар финансија; Љубомир Јовановић, министар унутрашњих дјела; Марко Ђуричић, министар правде и заступник министра привреде; Др Момчило Пинчић, министар просвјете; генерал Божидар Терзић, министар војни.

Опадање Биограда. Туринска „Stampa“ има извјештај из Цириха да је становништво Биограда, пријестонице Србије, јако опало. До великог рата, Биоград је имао око 120 000 становништва. Сада у Биограду има 44 000 становника, (30 000 жена, 14 000 мушких). Од мушких су 10 000 до 14 година, 2 000 преко 60 година, а само 2 000 од 14—60 година.

Опадање Биограда признао је раније и службени статистички извјештај војне управе у Србији.

Избори за Уставодавну Скупштину. Главна комисија за израду закона о изборима за руску Уставодавну Скупштину предвиђа 800 народних посланика за цијелу Русију. Према том, један посланик заступаће 200 000 становника.

Француско-енглески фронт — Послије снажне удара француско-енглеске офанзиве у марту, морали су Нијемци напустити добар комад заузетог француског земљишта, на коме су се за двије и по године били укорали и утврдили. Смисао свих њихових операција за ова потоња два мјесеца је тај, да поврате пролетос изгубљено земљиште. Покушавали су на много мјеста, (свака два три дана почињу на другој тачки) али ратна срећа на овом фронту као да их је сасвим изневјерила! Французи и Енгелези тако су се утврдили на својим положајима, да ту Нијемци не могу више имати поље крупнијег успјеха. Никад више! Било је безброј локалних сукоба, (у тим о-

крипајима пошло је за руком по неки пут и Нијемцима да постигну успјех, али по тако крваву цијену, да им сви ти кратковремени успјеси не доносе никакву трајну корист) а кад се сабере читав низ тих операција, рачун показује да су Нијемци сразмјерно много више изгубили но што су добили.

Једна од тих локалних операција јесу и борбе које се ових последњих дана воде, а и данас још трају, на обалама ријечице Суше (Souchez) у околици варошице Ланса (Lens). Ту су Билези 25. јуна сузбили непријатеље на фронту, дугачком три километра, и напредовали један километар; заробили су 340 војника.

Нијемци су у последње вријеме тврдоглаво бранили то незнатно мјесто, имали силне губитке и, најпослије, кад су увидјели да се не могу одржати, почели су повлачити се, палећи варош и бацајући све у ваздух. Где је била варошица Ланс, ту су данас само гомиле камења.

Како Тајме јавља, а негова статистика узима се као најтачнија, овогодишња енглеско-француска офанзива коштала је Нијемце око 300.000 војника. Савезници су, осим тога, заробили 70.000 Нијемаца, узели 500 топова и огромну множину бомби, митраљеза и другог ратног материјала.

Солунски фронт. У задње вријеме на солунском фронту осјећа се већа активност. Ново стање у Грчкој и окупација Тесалије, омогућили су савезницима успјешније дјеловање. — Енглеске трупе у долини ријеке Струме, да би избјегле силну жегу и болештине, пренијеле су положаје на другу страну ријеке, западније, и заузеле су брежуљке који доминирају цијелом долином. — На Вардару и ушћу Черне бугарске трупе, послале снажне топовске ватре, покушале су да изврше јуришне на бајонете, али је напад бајонетима одбијен тако, да су на бојном пољу оставили велик број мртвих и рањених. — Источно од Дојранског Језера Бугари су такођер претрпјели пораз. — И на положајима које држи српска војска се, тако исто, осјећа се живља активност. Топовска палба не прекида, чарке на предстражама веома су учестале. Код Роздена и дужијеке Градешнице српски авијатичари бацали су 50 бомби на непријатељске положаје.

Италијански фронт. Сви непријатељски напори да зауставе италијанску војску у напредовању и да поврате бар главније изгубљене положаје, потпуно су пропали. Одбијени су напади код Зебића, у долини Сан Пелегрини, код Ромбона, Артигара, Карса и др. мјестима. Код Водице је непријатељ извршио узастопне десет јуриша да би заузео италијанске положаје јужно од Тамијана, али је увјек с великим губицима одбијен. На Артигари и око коте 2101 водила се борба 23 часа, послједње чега је непријатељ узео нове снаге у борбу, али је и ту претрпјео пораз. Том приликом су Италијанци заробили 52 војника и 4 официјера.

Југоисточно од Ромбона непријатељ је под окриљем ноћи успио да се привуче италијанским предстражама и да изненадно нападне на њихове положаје, али је и ту одбачен снажним топовском ватром. Том приликом непријатељ је једним дијелом покушао да ноћу изненади Италијанце на великој коти 219. сјеверноисточно од Тамијане, али је одбијен са великим губицима. И у зони Мали Коабрикон заустављени

су јаком ватром покушаји непријатељски.

Одбијајући учестане јаке нападе, Италијанци су често из одбране прелазили у контранападе. У једној таквој борби Италијанци су на јуриш заузели позицију Корно Кавенто (3400 м.) источно од Адомела. Поред заробљеника, заплјенили су 10 топова, 1 мортар, 4 митраљеза и велику количину хране и муниције.

Код виса Ромбена у противнападу заузели су положај непријатеља. На висоравни Асиаго заробили су више од 1000 људи. — О томе је објављен овај службен комунике: »Сјајна акција за вријеме јучерашњег дана и поред тешког терена допринијела је да помакнемо нашу линију унапријед и да зауземо многе непријатељске положаје. Код виса Ортигора заузели смо коту 2105. Заробљено је 936 војника и 740 официјера.«

На сектору Вал Костано, на ушћу Мали Лагазика, Италијанци су под непријатељем поткопали мину, чија је експлозија уништила непријатељска утврђења. Иза тога, под заштитом артиљерије алпинци су у снажном налету заузели врх 2668. Исто тако продрили су и на Карсу, јужно од Версије.

Истовремено италијански ероплани бомбардовали су сваког дана непријатељске положаје и важне војне објекте, обарајући непријатељске ероплане. У једном једином лету италијанска ескадрила просула је 1800 кг. експлозива на непријатељске војне објекте.

Руски фронт. Уколико се стање у Русији стичава, у толико се већма показују значајни симптоми на руском фронту, како на европском тако и азијском. Целокупно стање миље у Русији, влада и све политичке организације (осим неколико на страних елемената) одлучно су тога мишљења да је руска офанзива неопходно потребна у што скоријем року. И заиста, последњих дана стижу нам, као претече крупних догађаја, вијести о честим авијатичким борбама, особито око Риге и на Црном Мору. Осим тога, Аустријанци су 25. јуна напали око Тарнопола и заузели неке положаје, али су их Руси још истога дана бајонетима растјерали и положаје повратили. На азијском фронту изгледа да су Руси већ предузели акцију са већим снагама јер званични извјештај из Петрограда јавља од 27. јуна да су Турци изгубили на више мјеста неке положаје, да су код Бистана бачени у планинске предјеле, а у правцу Пенцевинска да још Турке гоне. 30. јуна Руси су већ заузели кланац Гаран сјеверо-западно од Сенека.

И Аустро-Нијемци у својим извјештајима од 30. јуна и 1. јула јављају о јакој руској артиљеријској ватри на фронту Лавов-Броди-Бжезани, и да су Руси цијенадијом напали на фронт од 30 километара.

Из Грчке. Послије одласка бившега краља Константина, политичко стање у Грчкој почело се радикално мијењати. Млади краљ Александар послушао је савјете Жонара, врховнога комесара Заштитних Сила, и помирио се са Венизелосом. Велики државник грчки одмах је из Солуна допутовао у Атину и походио краља који му је повјерио састав новог кабинета. Венизелосова влада је истога дана примла дужност. Предсједник кабинета и министар војни је сам Венизелос; министар спољних послова је Политис, некадашњи професор на француском универзитету у Лилу, затим изасланик Грчке на Лондонској конференцији (1913.)

Дописник лондонског Тајмса јавља да ће Венизелос свакако повести политику склону Савезницима. Најприје ће сазвати народну скупштину коју је маја 1915 бивши владар самовласно био распустио, и пред њом ће развити свој програм, затим ће обићи главне градове грчке и цијелом народу објаснити своју политику и разлоге због којих грчки народ треба безусловно да се држи Савезника.

Најновија вијест која је из Атине стигла у Париз (саопштена у Тану) јавља да је нова влада преко грчког посланства у Швајцарској обавијестила грчку посланства у Берлину, Бечу, Софији и Цариграду, да је влада краљевине Грчке прекинула дипломатску везу са Немачком, Аустро-Угарском, Бугарском и Турском. Грчки посланици у Немачкој и с њом савезним државама имају са подручним особљем напустити своја мјеста а канцеларије повјерити заступницима холандским.

Руско изасланство у Америци примљено је веома одушевљено у америчком конгресу. Предсједник комисије Бахмевећ бурно је поздрављен кад је изјавио да је Русија: »неразлучно везана са Савезницима у борби противу немачке самовласти, и да одбија од себе безусловно сваки засебан мир, и да је једино оружане сила у стању очувати слободу Русије којој пријети самовлашће.«

Руско изасланство у Француској и Енглеској. Руски министар спољних послова Терешченко примио је дописника париског Тапа и рекао му:

»За сада Русија неће именовати своје амбасадоре у Паризу и у Лондону него ће послати изванредна дипломатска изасланства као што је изасланство које је одвео Бахмевећ у Америку. У та изасланства бирају се људи из свих политичких струја, и биће акредитована као истински тумачи онога што цео руски народ осјећа.«

† **Антоније Бедалов**, студент трг. академије, родом Сидељанин, преминуо је 26. јуна у овдашњој болници. Као добровољац је учествовао у црногорској и српској војни све до непријатељске најезде. Био је ватрен омладинца племенита срца, нескривљеног и свјестан родољуб. Као своје питомцу кр. Министарство Просвјете положило му је на гробу вијенац који су му одијелили г. г. Н. Туђковић и Ј. Ђурашковић. У надгробном слову, г. Туђковић истакао је врлине покојникове и жалост за овом младом снагом која би, по спреми и карактеру, заузела била видно мјесто у народу... Велики број другова присуствовао је тујној свечаности. — Вјечан му помен.

Из Угарске. Чим се чуло да је у новој угарској влади дошао за министра просвјете гроф Апоњи, знало се да ће убрзо закукати нечија просвјета! И заиста, бечки листови већ јављају да се нови министар просвјете ријешено да најстроже поступа по закону о школама од 1907. Злогласни тај закон о школама створио је исти тај Апоњи кад је 1907. први пут био министар просвјете (отуд се закон и зове »Апоњијев школски закон«). Циљ томе закону једино је то, да постепено, а на врло препрепен начин, буду уништене све румунске, српске и словачке школе у Угарској, па да онда цео мађарски подмладак мора похађати само мађарску школу. На тај начин мисли нова угарска влада задобити симпатије мађарских народа!

Бомбашка афера у Норвешкој. Тајна полиција у пријестоници норвешкој Кристијанији ушла је у траг тајанственој зајери коју су Нијемци ширили у неутралној Норвешкој. Јавно миље норвешко веома је узрујано и иште да се кривци позову на одговорност. Ствар је у овом: још од мјесеца фебруара пале су норвешкој полицији у очи неке сумњиве пошиљке које се из Немачке упућују на адресу царскога немачкога посланства у Кристијанију. Како су све те берлинске пошиљке биле под службеним печатом и оловом (пломбом), то нијесу могле бити одмах конфисковане. Али, најпослије, ипак су заплјенјене и у њима се нашло: 107 бомби експлозивних, 104 бомбе за паљење, 135 апарата за та-

чно одређивање времена кад бомба треба да прене (у року од 2 сата до 14 дана), и још неколико стотина различитих апарата и инструмената за експлозију бомби.

Брантинг, вођа норвешких социјалиста пише у свом листу: »Ова зајера само је једна страна оне немачке империјалистичке политике, која презире све принципе чисти и хуманости. Докле ће још трајати овакав начин ратовања, који се ни у чему не разликује од разбојништва? Хоће ли поштени дво немачког народа дићи већ једном глас противу ових људи који бешчасте име немачко?«

Љетина у Француској. Француски министар војни ријешено је, да се пуште на 25 дана одсуства сви војни обвезници, који су на служби у позадини, а који су земљорадници, како би на вријеме била сабрана љетина.

Гинемер, чувени француски авијатичар, „први међу првима“, произведен је за официјера почасне легије. У декрету којим се именује, образложено је ово одликовање ријечма: ... »25. маја 1917. извео је своје најсјајније дјело; оборио је у једном минуту два непријатељска ероплана, а затим, још истога дана, извео једнако још двије побједе у ваздуху. Овим подвизима учинио је да је храброст у војске знатно порасла, а изазвао силно одушевљење у оних који су из шанчева посматрали његове двобоје у ваздуху. До сада је оборио 45 непријатељских ероплана, 20 пута именован у дневној војној наредби, 2 пута рањиван.«

КЊИЖЕВНОСТ

Владислав Петковић Dis

Приликом торпедовања једног брода у Средоземном Мору, нашао је 17. маја о. г. своју гробницу у морској дубини Владислав Петковић, познат у књижевности под екзотичним псеудонимом „Dis“. Са њим је српска поезија изгубила једног од својих интересантних представника чији дух је формирао стање прије ратова.

Умтра-декадент, заједно са Симом Пандуровићем, у својим првим стиховима, доводио је у очајање једног нашег критичара који их је, неоправдано и перазумијевајући их, назвао »једном књижевном заразом«. Међутим, и покојни Dis и Сима Пандуровић, чији ће стихови, осим осталог, бити занимљиви за онога који буде проучавао духовно стање једног дијела српске омладине прије ратова, демантовали су својим каснијим радом поменути онтујбу и потврдили мјесто које им је у књижевности признато.

Пјесник »Нирване« дао је збирку и патриотских стихова. Непомјрљиви бием писао је и нежне породичне стихове. Истина, његове ствари су неједнаке врпједности, а Дису је прекраћен живот у часу кад се налазио у потпуној душевној револуцији.

Умро је болестан и несрећан као Верлен и, као прави пјесник, што је више био разочаран, све је више имао илузија. И ако никако није читао Верлена, по акцентима своје поезије био је са њим сродан. Сви они који су волили праву поезију и који су га познавали, жале много његову прерану смрт.

В. М.

Уредник, професор Петар Богдановић
Le Gérant: Edmond LUQUIN
Imprimerie Universelle, J. A. Cassagnol, directeur
48, Rue Claude-Veilleux, Paris (X^e)

Све што се тиче „Гласа Црногорца“ као: писма, телеграми, рукописи, претплата, огласи, листови у замјену и т. д. адресује се овако:

Journal officiel du Monténégro

Neuilly-sur-Seine

France

rue Ancelle

Поједине бројеве
„ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“
примјерак по 10 сантима
продају

Роџер, вратар у стану кр. Владе
и

продавци новина у киосцима:
Place Saint-Michel у Паризу
Place de la Bourse у Марсељу.